

Nro. 20.

A' FELS. R. TSÁSZARNAK ÉS A. KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Septembernek 7-dik napján 1798-ik
esztendőben.*

Olosz Ország.

A' múlt Augusztusnak 14 napjaiban, (4-dikénn kezdve 17-dikéig) nevezetes tenyészőség által különböztették-meg magokat hét aszfony-emberek *Livornóban*. Hat közzüllök két-két fiu gyermeket, a' hetedik pedig 3-mat, még pedig az is mind fiúkat szült a' mondott 14 napok alatt.

Valami 300 *Piemonti* Insurgensek, a' kik a' minapi lármázások' alkalmatofságával el-fogattattak vólt, hanem az után szabadon botsáttatván, a' Frantzia seregeknek ki-adattattanak, mostanában *Meilandban* tartózkodnak, és Frantzia szolgálatra fognak állani.

Romában most három Frantzia Biztosok viselik a' Frantzia Directorium' képét, a' kik ezek, *Düport, Bertholio, és Florens.*

Annak a' Frantzia és Lengyel tsoportnak vezére, a' mely a' *Romai Respublika'* vidékenn támodott Insurgensek' el-nyomására vólt ki-küldetve, Gen. *Magdonald*, közelébről egy tudositást küldött-bé *Romába* a' mingyár nevezett Frantzia Biztosokhoz, a' mely tudositásból lehet látni, hogy az Insurgensek' meg-verettetése *Terracina* mellett, iszonyatos vér-ontással esett-meg. Augulus' 9-dikénn mihelyest Gen. *Mathieu* egy ora-távolságra *Terracinától* az ország-útann a' maga seregeit öfzsze gyűjtötte vólna, egy valami 3000 fejekből álló, jól fel-fegyverkezett Insurgens sereg által minden oldalról meg-támadtatott. Ágyujok is vólt vagy 8 az Insurgenseknek; és nem elébb, hanem 6 oráig tartott heves tsatázás után futamtathattak-meg, minekutánna mind a' 8 ágyujikat el-vesztették vólna. Az után *Terracinába* is bé rontottak a' Frantziák és Lengyelek, a' hova némely Insurgens tsoportok előttök be-futottak és ujra ellentkezdettenek vólt állani. Ezek, vagy mind el-hullottanak, vagy ismét futásra vették a' dolgot; a' mely után a' város egészfzen fel-prédáltatott. — Ezen irás szerént, tsak 40 emberre ment vólna a' Frantziák és Lengyelek' vesztése. —

Most már az-ólta a' hegyek között kezdetek ismét öfzsze sereglenni az Insurgensek, több barátjaiknak öfzsze-gyűjtésénn íparkodván. A' Frantziák pedig minden felé, küldözik az ágyukat és fegyveres tsoportokat széljel, hogy ezt az *Olofz Vendét*, még származásában el-nyomhassák.

Roma felé még több-több Frantzia seregek folytatják útjokat, és *Modena* mellett is egy nagy tábor formálódik.

Néhány hónapok előtt Lord *Bristol* nevű Angliai Puspök *Olofz* országban a' Frantziáktól elfogattatván, az ólta a' *Meilánda* Kastélyban tartott fogságban. Közelébről valami véle együtt fogságban lévő idegenek' egyet-értése által segítettvén, másodiksor próbálta-meg az el-szökhetést: hanem ujjanton meg-talaltatott, meg-fogattatott,

és egy hadi Itélő-szék' elibe állittatott. Most már olyan projectomot tett, hogy botsáfsák haza ötet az Anglusoktól el-fogattatott Gen. *Baraguei-d'Hilliers* váltságául, igérvén egyfzersmind, hogy ha tettzeni fog a' Frantziáknak ez a' projectom, a' dolgot ő maga munkába fogja az Anglus ország-ló-széknél venni.

Spanyol Ország.

Az *Algieri* Fejedelem árestaltatta az ott lévő *Delasheras* nevü Spanyol Consult, azt kívánván tölle, hogy fizesse-le azt a' summát, a' melyet az ez előtt való Fejedelem költsön adott vólt Spanyol országnak.

Az ólta, hogy Admirál *Nelson* 15 Linea hadi hajókkal *Kadix* mellől a' Mediterráneum tengerre bé-evezett, Admirál *Gr. St. Vincent* tsak 20 Linea hajókkal tartotta bé-zárva a' *Kadixi* kikötő-helyet: most pedig már ezek között is *Nelson* után küldött még négyet, melyhez képpest mostanában tsak 16 Linea, és néhány Fregát hajókra szállott a' *Kadixi* öbölben lévő Anglus tengeri erő, addig, mig a' feljebb említett 3 Linea hajók és 3 Fregátok *Portsmouthtől* oda meg érkezhetnek.

Egy *Gertrüde* nevü Spanyol Fregátot el-fogtak az Anglusok *Alicante* tájján: a' *Monarcha* nevü Spanyol Linea hajó ellenben, 8 millió Piás-terekkel terheltetve, épségben és szerentsésen haza érkezett *Ferrolhoz*.

Madridnak vidékeinn az idénn igen nagy és a' más elztendő bélieknél nagyobb hévség uralkodott, a' mely sok egyéb nyavaják között valami Epe-kolikának a' nemét is érölsen el-terjesztette az emberek között. A' Ministerek között is *Saavedra* és *Javellanos* nevüket, igen el-nyomta: kik között nevezetesen az elsőbb ezen nyavaja miatt márrégtől fogva semmi munkára nem alkalmas, 's-tartanak, hogy életben sem fog maradni. A' Király és Királyné, egész Familiájokkal együtt, hogy ma-

gokat ezen egészségtelen hévség előll el-vonhalsák, a' *St. Ildefonsói* kastélyba útatának-el.

Az előbbeni *Madridi* Frantzia Követ *Trüguet*, mint látszik, még egy hamar nem szándékozik-el innét, mint-hogy ujja szállást fogadott itt magának. A' helyette Követnek Párisból ide jött *Guillemardet*, kellemetes maga viseletéért mindenek előtt kedveltségben láttatik lenni.

Anglia.

Az a' 200 hajókból álló nagy kereskedő hajós sereg, melyről a' múlt postánn irtuk, hogy Napnyugoti Indiából Angliába szerentsésen haza-érkezett, egyéb azon szigeteken teremni szokott productumokon kívül, nevezetesen nádmézét is igen sokat hozott.

Portsmouthba olyan rendelést küldött az Admirális, hogy *Basleur*, *Nordumberland*, és *Tigris Linea* hajók, melyek között az utolsónak az esmeretes *Sidney Smith* a' Komendánsa, 's még vagy három Fregátok, sietséggel ki-evezéshez készittsék magokat és a' *Kadix* előtt álló Admirál Gr. *St. Vincent* hajós seregének segítségére evezzenek-el.

A' Grönlándiához járn szokott *Hollandus* hajósok között, mint előre látszik, az idén kevesek fognak a' *Hollandus* kikötő-helyekbe szerentsésen visszafra érkezni, mint-hogy vagy hármát már is két Anglus Fregátok vezettek visszafra magokkal, mint jó ragadománt, az Angliai kikötő-helyekbe.

Frantzia Ország.

Még Augustus' 21-dikéig sem mi tudósitást ki nem hirdettetett volt a' Frantzia Orzágló-szék *officialiter* a' Gen. *Bonaparte'* hól-léte felől.

A' Frantzia Directorium azt végezte *Málta'* szigetéről, hogy az, az *Olofz* országai Komandónak rendeltetődjön alája. Az eddig *Málta'* szigetén volt Directoriális Biztos Hazafi *Renau-de-St.-Jean*.

Angely' helyébe, a' ki oda küldtetett Biztosnak, a' hol Gen. *Bonaparte* hajós serege vagon, Hazafi *Mechin* rendeltetett.

A' Helvétziával való Defensiv = és Offensiv = Szövetségét Frantzia országnak, a' mely a' közelebb le-folyt hetek alatt dolgoztatott-ki, már mind a' két Frantzia Törvény-hozo Tanátsok meg-visgálták a' magok titkos Commisziójkban, és meg-erősítették.

A' *Rochellei* kikötő-helyből két Frantzia Fre-gátok eveztenek-el, néhány *Corvettekkel* együtt, 1500 emberekkel, fegyverrel és egyéb hadi muni-tziókkal terheltetve, az *Irlandiai* partokhoz.

A' *Cisálpina* Respublika' állapotja a' Párisi ujjabb tudositások szerént naponként criticusabbá kezd lenni. — Még eddig semmi környülállások nem mutatják, hogy a' Frantzia Directorium legkisebbnyire is láttatna arra hajlani, hogy el-áljon azok mellől a' változások mellől, a' melyeket már a' *Cisálpina* Respublika' Constitutziója felől meg-határozott, és a' melyeknek munkába való vételekre az *Olofz* országi fő vezért *Brüne* Generálist *Meilandba* vissza küldötte. — Nagy sensá-tziót okozott még *Párisban* is az a' dolog, hogy a' Frantzia Directorium maga, egy idegen ország-nak, t.i. a' *Cisálpina* Respublikának, Constitutziójába, ujjitást akar bé-vinni. Egy ideig csak a' Journálisták vitatták ezen dólgot a' magok írásaikban *pro* és *contra*; a' Ministeriálisok természet szerént olyan értelemben vóltak, hogy vagon a' Frantzia Directoriumnak oka és jussa így bánni a' *Cisálpina* Respublikával. — Most már még a' Törvényhozó Tanátsok is méltónak tartották a' magok figyel-metése alá venni a' szóban lévő kérdést. Kép-viselő *Lucian Bonaparte*, a' Generál' ötse, el-més és heves beszédet mondott-el Aug. 20-dikán ezen környülállásra nézve az Öt-százak' Tanátsá-ban, nagy igazságtalanságnak tartván azt, hogy a' Frantzia Directorium egy véllle szövetséges ország-nak csak a' minap helybe-hagyott Constitutzióját

ily módon meg akarja változtatni, hogy azon változást gyanítható-képpen majd nem sok idő múlva a' Frantzia Constitutzióra is ki-terjeszthesse. Erösen ki-költ a' Císálpinai Retpublikánál lévő *Trouve* nevű Frantzia Követ ellen is, a' ki, mint tartják felöle, ezen változtatásoknak planumát készítette és projectálta. Végezetre javasolta *Lucian Bonaparte*, hogy egy Követséget küldvén a' Tanáts a' Directoriumhoz, kérdezze-meg tölle ezen dolognak miben-létét. — Sokak helybe hágyták a' *Bonaparte*' javasolását, mások ugy itéltek, hogy jó lesz ezen projectom irát még egy titkos Commissiót tartani: a' mely titkos Commissió véghez is ment ugyan, hanem a' nélkül, hogy gyözedelmeskedett volna *Bonaparte*, mint-hogy meghatározott ezen Commissióban, hogy a' projectom tétetődjön fére. —

Még az előtt, hogy ezt a' dólgot *Bonaparte* a' Tanátsban vitatás alá terjesztette volna, az a' Gen. *Lahoz*, a' kit a' Císálpinai Directorium a' Frantzia Directoriumhoz Párisba küldött volt, egy hathatós levelet küldött a' Frantzia Külső Ministerhez, a' melyben egyebek között ezek a' ki-fejezések is elő fordúltanak: — „Hazafi Minister! Szerentsém volt a' Císálpinai Directóriumtól a' Frantzia Directoriumhoz küldetett két leveleket, és az én ide való küldettetésemről szolló tudositást, elődbe terjeszteni. Az elsőbektől által lehet látni, mely sürgető volt légyen az én küldettetésem, a' mint-hogy a' Constitutzió ellen való igen utallátos özfze-esküvésnek meg-folytatódása forog fenn; igen sürgető lévén egyfzersmind annak ki-nyilatkozódása is, hogy mi némü indulattal légyen a' Frantzia Directorium, az olyan özfze-gyülekezésekhez, a' melyeket néhány gonosz emberek oly tzéllal tartanak *Trouvénál* a' Frantzia Követnél, hogy a' Constitutziót fel-forgathassák: 's-pedig ezek az általok munkába vétetett dolgok olyanok, hogy nem csak a' Císálpina Respublika, hanem még az *Olofz* országi Frantzia tábor is, azoknak játékuil fognak

ki-tétetődni, &c. — Végezetre haladék nélkül való válózt, és a' Frantzia Directorium előtt való audentziát kér *Lahoz* ebben a' levélben. — Ez az a' *Lahoz*, a' kirül a' múlt Ujjságban irtuk, hogy az audentzia helyett olyan válózt kapott, hogy Párisból haladék nélkül mennyel-el. — *Trouve*, a' mostani Frantzia Követ *Meilandban*, a' *Moniteur* nevü Párisi Ujjságnak írója vólt hajdonában.

Brüsselből így irtak a' tenger' partjai körül folyó környülállásokról Aug. 22-dikénn: — „Ugy mütattják minden útobbi mozgások, hogy az Anglusok még nem egészen tették le azon tzeljokat, hogy a' Flándriai partokon még egy ki-szállást próbáljanak; még nem szüntek-meg könnyü hajóik által a' *Blankenburgi* partoknak ki-szálláshoz alkalmas helyeit recognoscerozni. — Hasonló módon folynak az ő fenyegetődzéseik a' Batavusok' partjai ellen is. A' Batavusok Országló-széke is nagy figyelemmel vigyáz minden környülállásokra; most a' *Gröningai* partok felé küldött-el feles számu seregeket: az *Orosz* hajós sereg pedig *Texel* előtt állapodott-meg, és, a' mint látzik, ott akar valami próbát tenni. — „Itt *Brüsselnél*, mint-hogy ezen napokban még a' *Rénus* felé már útnak indúlt seregek is mind a' tenger' partja felé viszsa térítették vólt, nem gondolta vólna az ember, hogy a seregek tsak hamar megint így meg-induljanak ezen városonn keresztül a' *Rénus* felé: holott azonban, tegnap előttől fogva ismét néhány lovas és gyalog Regementek mentek itt el arra felé. Ezek, a' közepe' tájjáról jönnek az ugy nevezett Angliai tábornak, és *Máintz* felé utaznak. *Lille*, *Valenciennes*, és *Cambray*' tájjékaikról is még többek vagnak érkező-félbe. Hasonló számos csoportok takarodnak a' *Luxemburgi* vidékekenn keresztül a' *Felső Rénus* felé. — „A' requisitzió béli ifjuság rend kívül való heveséggel gyűjtetik együve, &c. —

Batava Respublika.

Itt úgy látszik, hogy nem kedves hivatal a Directorság. Az ujj Directorok közül (kiknek neveik, *van Hasselt, Hoedt, Ermerens, Harsolta*, és *Hettema*) a két első, oly kérő levelekkel járultak a Törvény-hozó Tanátsokhoz, hogy oldoznákfel őket ezen fő hivataloknak fel-válalásoktól. Mint-hogy azonban az ő magok-mentsége végett előhozott okaik, elég erőseknek nem találtattak, kéréseiknek meg-nyerése helyett olly rendeléseket vettek, hogy *Hágában* hivataljoknak helyénn haladek nélkül jelenjenek-meg, és Directori székeikbe üljenek-bé. A négy első Aug. 17-dikénn bé is tétettek harang-szó = és ágyuk dörgése = között a Directorságba, melynek alkalmatótságával a két Törvény-hozó Kamaráktól és *Hatri's Daendels* Generalisoktól, a szerentséltető közöntéseket elfogadták. *Hettema* is várattatott 18-dikban. — Ezek az öt ujj Batavus Directorok arról nevezetes emberek, hogy még eddig egyik sem vólt közülök, sem Kép-viselő, sem Minister, sem Generális, sem Biztos, &c., hanem mindenik a maga privát foglalatóságait folytató ember vólt az orzágnak külömb-külobb tattományáiban, 's-most egyszeriben véletlenül választattak Directoroknak, és hivattattak külömb-külobb helyekről elő; a mely által arra néztek, mint gondólni lehet, a Kép-viselők, hogy ily Directorok választatván, a kikről t. i. hitelesen fel lehet tenni, hogy sem a 12-dik Juniusi, sem pedig más párthoz nem tartóznak, a Directorságot is minden részre hajlás nélkül fogják majd folytatni, 's-ilyen magok viselete által talám az egymással ellenkező pártokat is egyességre térithetik.

A Constitutzió szerént való Directorium ily formán' hát már fel-állítottódván, ezzel a 12-dik Juniustól fogva országglott *Interimale Directorium*, egészfzen meg-szünt; az öt Ministerek, a kik azt formálták, ezen foglalatóságtól egészfzen el-állottak: hanem a Ministerségbe, a mi t. i. ki-ki köz-

züllök Jun. 12-dike előtt vólt, ujjanton víszsza téttek. —

A' 12-dik Juniusi revolutzió' alkalmatofságával fogságra esett személyek közzül, még tsak az egy Ex-Director *Langen* nem botsáttatott szabadon azért, mind mondják, hogy nem oda hafználta a' közönséges pénzt, a' hova kellett vólna.

Német Ország.

Augustus' 22-dikénn ujjanton küldöttek a' *Rastadtti* Congressuson lévő Frantzia Követek egy Jelentést a' Birodalmi Deputátzióhoz; a' melynek ennyiből áll a' foglalata: — „

„A' Frantzia Respublika' telyes hatalmu Ministerjei vették tegnap (21-dikben) a' Császári telyes hatalmu Ministertől, a' Birodalmi Deputatzió-nak 17-dik Augususi Conclusumát. Világos ebből az, hogy a' Deputatzió, a' Frantzia Követségnek 1-ső Thermidori (19-dik Juliusi) Jelentésében előfordúlt 3-dik cikkelynek megfontolásával a' maga tanátskozásaiiban foglalatoskodott, 's-arra feleletet is készített légyen: és, hogy ez a' felelet, mint szükséges lett vólna, a' Császári telyes hatalmú Minister által a' Frantzia Követséghez által küldetett 's-az egyéb cikkeket magába foglaló ki nyilatkoztatások között fel nem találtatott, ez egy olyan ki-hagyás vólt, a' mely a' Birodalmi Deputatzió-nak nem tulajdonittathatik, és a' mely ki-hagyás tsak ugyan már most, ugy, a' mint lehetséges vólt, a' *Textusba* való bé-elegyittődés által jóvá tétetett.

„Most már, hogy magokat az Alá-irtak, a' Birodalmi Deputátzió-nak ezen utóbbi feleletjére ki nyilatkoztatásák, declarálják, hogy ök arra, a' mi nékiek ezen feleletben projectáltatott, telyeséggel reá nem állhatnak, és ugyan azon okokra nézve, a' melyeket ök a' magok 1-ső Thermidori Jelentésekben erre a' szóban lévő 3-dik cikkelyre nézve elegendő képpen megmagyaráztanak, azon Jelentéseknek mind ezen 3-dik, mind pedig a' több cikkelyei mellett, a' melyeket ök, mint

békecséges fel-tételeket úgy adtanak vólt elő, a' leg hathatósabb módon meg-maradnak; a' melyekhez képpelt mostanában is ujjanton elő hozzák azon declaratziójokat, a' melyet az útbóbi Jelen-tésékben a' Birodalmi Deputatzió' elibe terjesz-tettek vólt, hogy t. i. a' Deputatzió fog'szám-adással tartozni mind azokért a' következesekért, a' melyeket a' további halogatás maga után vonhatna; és meg-hivják a' Deputatziót még egyfzer, hogy haladék nélkül, az ő minden, nevezetesen pedig az 1-ső Thermidori Jelentésékben lö fordúlt cik-kejekre, a' melyekre a' Deputatzió még reájok nem állott, egyenesen és környülállásoson válaszol-jon. A' Frantzia Országló-ízék igazán akarja a' békecséget; a' melynek bizonyságául szolgál az ő mérséklettsége: és a' melynek ő minden tölle függő eszköök siettetése által, további bizonyságait is akarja mutatni. Ha a' Birodalmi Deputatzió bé-kecséget akar, a' mint ezt el-hinni minden okai vagynak az embernek: úgy nyilatkozta'sa-ki ma-gát végezetre már egyfzer. A' békecség tsak azok által késleltetődhetik, a' kik a' közönséges sze-rentsétlenséggel semmit nem gondólnak, és a' kik a' magok tulajdon jövendőjök iránt, vakok. Költ Rastadtban, Fructidor' 5-dikénn (Augúst. 22-di-kénn): — „

„*Bonnier. Jean Debrie. Roberjeot.*

*

A' minap valami zürzavaroskodások mivellet-tek vólt ujjabban a' *Hálai* Universitásonn a' tanu-lú ifjak által, a' melyek arra adtak alkalmatósá-got, hogy a' *Prussus* Országló-ízék' a' Prussiai bi-rodalomban találtató minden Fő-Oskolákhoz olyan Királyi Rendelést botsátott, a' mely által az e'-fé-le lázzadások meg fognak ez után gátoltatni. — Az elejénn ezen Királyi Rendelésnek ilyen ki-feje-zések olvastatnak: — „

„Az az engedelme'ség, a' mellyel eddig az ideig az olyan tánulók traktáltattak, a' kik illet-lenségeket és excelsusokat követtenek-el; fő-kép-

pen pedig azoknak a' büntetéseknek gyengesége, a' mellyek a' tanulókra az ilyen excessusok' alkalmatosságával szabattattanak: arra szolgáltatott az ilyen rendetlen Tanulóknak alkalmatosságot, hogy az excessust annyira vigyék, hogy az már a' közönséges bátorságra nézve is veszedelmes kezdett lenni. A' közönséges bátorságra való vigyázás minden helységeken a' Politzia' kötelessége, melyhez képpelt az ő rendeleséinek azok is engedelmeskedni tartoznak, a' kik különben csak az Ország' Collégiumainak Jurisdictionját köteleztetnek magokonn meg ismérni. Csak az Akadémiákonn nem terjed-ki a' Politzia' hatalma a' Tanulókra. Hanem, erre a' prærogatívára telyességgel méltatlannokká teszik magokat az olyanok, a' kik a' közönséges tsendeséget meg-háborítják, és a' lázadásokból részesednek, &c. —

Az után meg-határoztatik ezen Királyi Parancsolat által: — „

„Hogy az excessusok' alkalmatosságával az e' féléknek ki-nyomozása és a' bünösöknek arestáltatása, az Akadémiáknál is a' helység-béli Politziai Directort illelse. Ő mondjon a' Magistrátus béli első Törvényes tiztviselővel együtt, ítéletet, és az Actákat az után küldje az Ország' Collegiumához (fő Kormány-székéhez). A' sententziának bé-töltése is ötet illelse, és az Academicus Senatusok, abba többé bele ne elegyítsék magokat. A' sententzia ne pénzel és el-küldtetéssel való büntetésben határozódjon, hanem a' nagyobb excessusokért, tömletz, és testi (corporalis) fenyték is legyen a' büntetés. A' szoross', és gyenge arestom között különbség legyen. Abban, senkinek se engedtsék-meg a' fogolyhoz való bé-menetel, még a' gondviselőknék se, ha csak orvosi vagy seb-orvosi segedelem nem fog kívántatni. Semmi könyv, dohány, bor, &c. nem adatik a' fogolynak. A' gyenge arestomban ellenben meg-engedtetik a' fogolynak az olyan könyvekből való olvasás, a' melyek az ő letzkéjéhez tartoznak. Ha olyan nagy

excessusok bővettetnek-el , hogy még a' kemény tömletz is elegendő büntetésnek nem tartatik érettek : már ekkor a' corporális fenytéknek is elő kell vétettetni. — „Az ilyen corporális fenytéknek (igy szoll a' Királyi Rendelés) , mint atyai jobbitó eszköznek ugy kell nézettetni , annak a' tömletzben és az Előiljáró előtt kell bé-töltöttetni , a' mely mellé ez által a' szükséges intéseknek is hozzá kell járulni. Közönségesen ki-fejezve a' dolgot , azon kell igyekezni , hogy a' meg-büntettetettnek a' maga betsülletéhez viseltető érzékenysége , meg ne gyengittödjön.

Bukkovina.

Czernoviczbann az itt következő Ujjságokat tartották Aug. 27-dikénn a' meg-írásra méltóknak: — „
„A' Török Porta parantsolatjára — mind a' Jafsy mind pedig a' Bukaresti Franczia Consulok areltáltattanak.

„Pafzman Oglu még mind Widdinben tartózkodik, de lehet ismérni minden cselekedetiből, hogy az ő reménysége napról napra halavanyodik ; vége lészzen ezen trágédianak minél hamarább.

„A' Pestis Moldovában ugyan meg-szünt , és sohólt senki 5 hetektől fogva meg nem hólt; de Muszka országban karapozik keménnyen.“

„Hogy Bukkovina e' jelen való és következő időkben a' Pestistől annál könnyebben óltalmaztathassék, már el-kezdett annak az ároknak ásása , melly e' két tartományt egymástól el-választja , mélyisége két ölnyi , széleisége is éppen annyi : már 3 mértföldnyire vitetett a' munka , mellyre a' föld népe ezereként kéntelenítettik. Külömben minden szomszéd tartományink tsendességben vagynak és semmi ujjság nem hallatik. Bőség van mindenekben a' jó marha húsnak fontja egy pótura; a' rosnak köble 1 for. 15 x. törökuzának 45 x. a' Buzának 1 for. 45 — a' Zabnak 28 x. és az időhöz képest pénz is tsak vagyon az országban; bóldagabb , és könnyebb élő föld ennél a' Monárchiában nintsen.

Elegyes Dolgok:

Gen. *Reynier*, a' ki Helvétziai születésü ember ugyan, hanem most a' Gen. *Bonaparte*' táboránál szolgál, a' Helvétziai Directorium által Hadi Ministerré rendeltetett. — Gen. *Massena* és *Bernadotte* Divisions-Generálisok, a' Rénusi seregekhez rendeltetnek. — *Jean Debrie* nem utazott-el *Rastadt*-ból Párisba. — *Mangourit* nevü Hazafi, fontos Követségbe rendeltetett *Neapolisba*, a' hova minden órán indulni készül Párisból.

Hogy a' *Graubund* felé útnak indított Francia seregek ellenkező parantsolatot vettek légyen, mind *Zürichből* mind pedig *Arauból* írják: hanem az okát nem tudják. A' *Zürichiek* ugyan azt teszik okának, hogy a' *Graubund* reá állott volna a' Helvétziával való egyesülésre: az *Arauból* jött levelek ellenben, azt mondják, hogy lehet ezen seregek' meg térítettödesének egyéb oka is; meg lehet, hogy szükség vagyon reájok másutt is.

Anglus Admiral *Nelson*, minekutánna a *Syracusai* és *Agostai* tenger-öbölben közelébről vagy két napokig meg-állapodott volna, hajós seregit ismét meg rakta némü-némü eleséggel és el-evezett *Máltha* felé. Vélik azonban, hogy nem soká *Neapolis* előtt fogna meg-jelenni, olly tzéllal, hogy az ott találandó *Portugallus* hajós sereg osztályt, a' mely 4 Linea és több apróbb hadi hajókból áll, 's-a' még ugyan ott lévő 1 Linea és néhány apróbb Anglus hadi hajókat is, magához fogja venni; hasonló-képpen magához venni szándékozik azokat a' 4 Linea hajókat is, a' melyek, mint feljebb említettük, nem régen eveztek-bé *Cadix* mellől az Adm. Gr. *St. Vincent* hajós seregétől a' *Mediterraneum* tengerre *Máltha* szigetéhez. Ha mind ezeket egyesitheti Adm. *Nelson* azokkal a' 14 Linea hajókkal, a' melyekkel eddig a' *Bonaparte*' hajós seregének fel-keresésében foglalatoskodott, egy olyan tengeri hadi erő leszen véle, a' melyben tsak Linea hajók 23-man fognak találtatni. Közönségesen vélik felelle, hogy ezen *Sicilia* körül lévő tengeri szoross

palsusokat arra fogja használni, hogy, ha Bonaparte a' maga transportjait ott, a' hol tüzélozott, ki-szállítván, tsak a' hadi hajóival Francia ország fele visszafut térne, itt ezen szoross palsusokon fogná véle *Nelson* az említett 23 Linea hajókat szembe szállítani. — Hogy ezt *Nelson*, ha tsak valamely környülállás a' plánumát meg nem változtatja, meg-tselekszi, nagy *probabilitas* látszik benne lenni.

A' *Romai* orák, mind a' *Francia* orákhoz igazítottak.

Angliának *Yarmouth* nevű varosságában egy *Jenkins Tamás* nevű Bánkós holt-meg ezen napokban, a' kiről méltónak tartották az ötet isméről Irók a' következő nevezetéseket feljegyezni: — „Eppen akkor holt-meg, mikor 50 esztendőnek le-folytok alatt másodszor szállott volna ki Angliába. Romában lakott; festő mesterséget tanult volt; minden Romában meg-fordult idegenek' figyelmettségének ő volt egyik különös és nevezetes tárgya; a' médályokhoz, gyöngyökhöz, drága kövekhez, &c., igen jól értett: derekasint jártas volt a' *Historiákban* is, melyhez képeft, minden némű mejj-, festett-, álló-, és egyéb = képek-ről, ha félig el-kopva voltak is, igen böltsen tudott terefetyélni. Az a' hires *Raphael Mengs*, *Winkelmann*, és Kardinális *Albani Sándor*, a' képek' és faragott ritkaságok' dolgában, gyakran éltek tanátsával. Minden *antiquitások'* nemével kereskedést folytatott; egyfzersmind Bánkós is volt, és temérdek gazdagságot gyűltött. Halálakor, egy igen drága orákkal, brillánsokkal, drága kövekkel gyöngyökkel, miniatúrákkal rakott, és leg alább is 20 ezer font Sterlinget (valami 200 ezer forintokat) erő, dérekra-kötő gyűszűt találtak nálla. Ritka módot tartott az alkuvás' dolgában: a' vásárlónak leg előbb is a' *Historiák*ból hordott minddett elő, a' mi tsak az el-adó portékát illette; az után egy egész orátziót mondott annak betsesége és ritkasága felől; sokat is kért érte, ha-

nem jól is engedett: 's-még is ofztán, mikor az alku égézfízen meg lett vólna, el-petyeredett szegény, és oly keservesen könyvezett, hogy az édes atya nem könyvezi el-veztett gyermekit keservebben. Mikor el-ment tölle a' vásárló a' portékával, tsak arra kérte ötet felettébb való esdekléssel, hogy ha valami módon meg-bánná a' vásárt, a' portékát tsak ő hozzá vigye egyenesen visszfa, mivel ő azt igen szivesen visszfa venné, és az érte adott pénzt visszfa fizetné. Meg is tartotta szavát; ha valaki visszfa vitte a' portékát, nem tsak hogy a' pénzt mingyár visszfa fizette; hanem azon feljül magát is jól meg-vendégelte.

Hálá légyen a' Magyarok^{*} irgalmas Istenének! Már mi fölöttünk is *Füskúti Landerer Mihály* Úrnak személyeben kegyesebb tsillagzatok kezdenek minden felül ragyogni; tudniillik: ez a' Nemes Hazafi a' leg-távolabb-lévő Magyarokat-is attyafainak ésmérvén, hogy módot adna mindnyájunknak a' Szép tudományoknak meg-ismérésére, kedvességére, és gyakorlására, naponként szaporittya a' Magyar könyveket, és a' mint sok izbéli tudósításai nyilvánositják, tellyes erővel igyekezik a' Magyar Litteráturát nem tsak előbb-mozdítani, hanem ki-is terjeszteni. — Ama' nem tsak díszesen, hanem hasznosan is készült szép *Nemzeti Kalendárium*, mellyet ezentúl talán *Naprámnak* lehetne mondani, és ama' minapi tsinos Vásári könyv-tár olly nevezetet, és érdemet tulajdonittanak e' fellebb-nevezett *Füskúti Landerer Mihály* Úrnak, mint minéműt valaha *Arkhimedes*, és későbben *Kopernik*, *Newton*, *Mancini*, vagy nem régenten ama' szálladozó *Montgolfier* szerzettek magoknak az ő be-tsés találmányaikkal; sőt még nagyobbat, mert amazok tsak a' tanúltabb elméket ketsegtethetik, de *Landerer* Úrnak nyomtatványai még a' katzagányos, és gubás Magyarainkat-is a' hálá-adatosságra kötelezik, ugyan-is mi mindnyájou az ő hofszas életéért, és hogy bár minden ötödbéli szármo-

zatban a' *P. Hell* Urániájával egy egy *Füskúti Lánderer Mihály* derüljön - fel a' Magyar ég' boltozatjára, búzgón rimánkodunk a' Magyarok' Isteneéhez. — Bátran már most minden igaz hazafi énekelje *Bartsaival*:

Örömnek könnyei folják-el szemémet,
Midőn virágozni látom Nemzetemet,
Már eleget éltem.

De én többel kívánok tartozni *Landerer Mihály* Úrnak, 's ugyan azért így éneklek verseimet:

Kit tiszteljek most én? magamtól így kérdem:
Van e' ez időben szép erköltsért érdem?
Még felele Muzsám, tekints Pest, 's Posonyra
Magyar koronánkkal tündöklő toronyra,
Ott vagyon Thezeus munkájú *Landerer*;
Ki Hazánk nyelvének olly útát lelni mer,
Mellyen vándorlását Apolló vezérli,
Bátor a' gonofság szándékát irigyli.
Lásd mind érdem által díszeit verelse,
hogy bölts Ariadne legyen szerelmese.
Betük' Labirintyát böltsen ki-mutattya,
Tündér szorgalommal könyveit nyomtattya.
Lefsz, sőt vagyon-is már *Landerernek* hire,
Boldog, kit a' köz szó már régtül ditsére.
Lefsz addig, míg Buda' allyát Duna mossa,
Míg öszve nem omlik a' Gádes szorosza;
Míg a' Nagy Oczéánt zablázza föld' partya,
Miglen arany fényét a Nap, 's tsillag tártya;
Míg négy kerekével látzik Göntzöl rúdgya,
Míg Égész, és Hajós a' szélvést meg-tudgya
Míg Maros' árjánál fekünni fog Arad
Addig *Landerernek* érdeme fenn-marad.
Irtam Galsa mező Városában

Arad Vármegyében 22-dik Aug. 1798.

Peretsényi Nagy László

Galsa mező városnak esküdtt Notáriusja.

*

*

NB. A' kik a' folyó fél esztendőre a' M. Kurirért tartozó 5 Forintokat még fel nem küldötték, kérettetnek, hogy tovább ne halasztják.